



ВІДГУК

офіційного опонента Блажка Олега Анатолійовича, доктора педагогічних наук, доцента, декана природничо-географічного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського про дисертаційне дослідження Ісюань Хоу на тему «Педагогічне стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю», подане на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами. Актуальність обраної здобувачкою теми науково-педагогічного дослідження не викликає сумніву з ряду причин. По-перше, першочерговим завданням системи професійної освіти є підготовка компетентного вчителя, який здатний не лише якісно організовувати освітній процес в закладах освіти у відповідності з сучасними вимогами та тенденціями, але й при цьому міг би забезпечити особисту реалізацію у професійній діяльності. Дійсно, ефективність освітнього процесу залежить від педагогічних здібностей, педагогічної майстерності, кваліфікації вчителя, його здатності до постійної самоосвіти, які формуються та розвиваються саме в ході професійної самореалізації. Тому проблема формування готовності майбутніх учителів хімії до повноцінної професійної самореалізації важлива та актуальна як на науково-педагогічному рівні, так і на рівні шкільної практики. По-друге, успішне розв'язання окресленої вище проблеми додатково потребує відповідної модернізації процесу професійної підготовки майбутніх учителів хімії у закладах вищої освіти, зокрема вдосконалення змісту фахової підготовки на основі врахування досвіду інших країн. По-третє, представлене до захисту дисертаційне дослідження виконане в межах комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Підвищення ефективності педагогічного процесу в середніх загальноосвітніх і вищих навчальних закладах» (РКЗ1–200199004104 від 23.12.2015 р.) та корелюється з новою комплексною темою кафедри освітології та інноваційної педагогіки «Наукові основи і навчально-методичний супровід педагогічного процесу в закладах освіти: історико-педагогічний, компаративний та прогностичний аспекти» (№ 0121U107474 від 22.01.2021 р.).

Своєчасність дисертаційного дослідження підтверджується низкою суперечностей, на яких слушно наголошує дисертантка, й котрі дійсно посилюють значущість звернення до окресленої проблеми, а саме: між вимогами до підготовки висококваліфікованих учителів хімії в Україні та Китаї та недостатньо високим рівнем сформованості готовності до професійної самореалізації у випускників закладів вищої педагогічної освіти цих країн; між накопиченим досвідом і відсутністю цілісних порівняльних

досліджень теорії та практики педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації в освітньому процесі в закладах вищої освіти України й Китаю; між потребами в оновленні системи педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації в освітньому процесі в закладах вищої освіти України й Китаю та недостатньо цілеспрямованим обміном і фрагментарним використанням накопиченого досвіду цих країн.

Отже, доцільність дисертаційного дослідження зумовлена тим, що у процесі наукового пошуку здобувачці вдалося розв'язати низку завдань, котрі, у контексті досліджуваної проблеми, ще не були предметом окремого педагогічного дослідження в Україні й потребували своєчасного вирішення.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації Ісюань Хоу відзначаються трьома рівнями наукової новизни: здобуто вперше, уточнено, набуло подальшого розвитку. Так, дисертанткою *вперше*: здійснено цілісне порівняльно-педагогічне дослідження проблеми педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації в освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю на засадах акмеологічного, аксіологічного, компаративістського, компетентнісного, особистісно-діяльнісного підходів; розкрито суть проблеми педагогічного стимулювання учасників освітнього процесу; визначено поняття «педагогічне стимулювання студентів до професійної самореалізації» та різновиди педагогічних стимулів, доповнено їх функції; проаналізовано механізми активізації внутрішнього потенціалу майбутніх учителів хімії; обґрунтовано мотиваційно-ціннісну, змістовно-процесуальну, рефлексивно-коригувальну складові готовності майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації в освітньому процесі; проаналізовано становлення і розвиток теорії навчання хімії в Україні і Китаї, в змісті якої закладені потенційні можливості педагогічного стимулювання; узагальнено досвід педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю шляхом упорядкування його форм і методів відповідно до складових готовності майбутніх учителів до професійної самореалізації; визначено шляхи вдосконалення педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю;

уточнено мету і завдання педагогічного стимулювання майбутніх учителів до професійної самореалізації в закладах вищої освіти;

подальшого розвитку набули зміст, форми, методи, сучасні засоби педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю, компетентності вчителя хімії, зміст освітніх програм та навчально-методичне забезпечення.

Наукові факти, що одержано здобувачем. Беззаперечна наукова цінність дисертаційного дослідження зумовлена тим, що здобувачкою уперше у вітчизняній педагогічній науці здійснено цілісне порівняльно-педагогічне

дослідження проблеми педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю.

Здобувачкою визначено та введено у педагогічну науку поняття «готовність до професійної самореалізації майбутніх учителів хімії», обґрунтовано мотиваційно-ціннісну, змістовно-процесуальну, рефлексивно-коригувальну складові готовності майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації в освітньому процесі; схарактеризовано рівні сформованості готовності майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації (високий, середній, низький) за актуалізаційним, діяльнісним та оцінювальним критеріями з відповідними показниками.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання.

Наукове значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дисертації забезпечують нову науково-об'єктивну інтерпретацію теорії і практики педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю.

Практичне значення полягає в тому, що одержані в процесі дослідження результати та висновки можуть бути використані: для оновлення змісту ОП і ОПП за спеціальністю 014 Середня освіта (Хімія) для здобувачів першого (бакалаврського), другого (магістерського) рівня вищої освіти; перегляду навчальних і робочих навчальних програм з дисциплін психолого-педагогічного циклу; укладання навчально-методичного забезпечення викладання хімічних дисциплін, у тому числі розробки дистанційних курсів, дисциплін вільного вибору для підготовки майбутніх вчителів хімії («Кар'єрне зростання вчителя»); проведення педагогічної практики.

Матеріали дисертації використано при написанні методичних рекомендацій «Майстерка з написання наукових праць» для самостійної роботи здобувачів рівня вищої освіти у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Авторкою розроблено й використано в дослідженні анкету «Ставлення майбутніх учителів до педагогічної практики».

Матеріали дисертації можуть стати науковим підґрунтям в процесі викладання педагогіки за професійним спрямуванням, основ педагогічної майстерності, порівняльної педагогіки, інноваційної педагогіки, а також під час написання монографій, підручників, навчальних посібників із педагогічної тематики, розробки та впровадження міждисциплінарних навчальних курсів, дисциплін вільного вибору для майбутніх учителів хімії.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, що сформульовані у дисертації, забезпечена, зокрема, ґрунтовною джерельною базою, в якій відображено різні аспекти досліджуваної проблематики, що розкриті вітчизняними і зарубіжними дослідниками. Відмічаємо чіткість і вмотивованість наукового апарату дослідження, коректність, логічну несуперечливість у визначенні об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження.

Обґрунтованість результатів дослідження підтверджується застосуванням достатнього комплексу методів (теоретико-системні, ретроспективні та біографічні, порівняльно-прогностичні), перелік яких досконало представлено у вступній частині роботи. Варто відзначити, що методи підібрано та застосовано відповідно до конкретних завдань наукового дослідження.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується також широкою апробацією результатів дослідження. Дисертантка представила основні положення своєї дисертаційної роботи на 7 міжнародних та 5 всеукраїнських науково-практичних конференціях, під час серії просвітницьких вебінарів «Цвіт української педагогіки: сучасне і минуле» та участі у проєкті з розвитку співпраці бізнесу та освіти «Uni-Biz Bridge від UQEN: Адаптивність та гнучкість викладача».

Наведені у роботі наукові положення та висновки, сформульовані дисертанткою, свідчать про цілісність проведеного дослідження, наукову обґрунтованість і достовірність результатів, а також мають теоретичне і практичне значення для підготовки фахівців за предметною спеціальністю 014.06 Середня освіта (Хімія) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Зміст рукопису дисертаційної роботи логічно узгоджений, чітко структурований, конкретний та послідовний, відзначається єдністю теоретичних положень. Дисертаційна робота за структурою, змістом та оформленням відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. У дисертаційній роботі з належною повнотою розкрито результати виконання кожного із чотирьох поставлених дослідницьких завдань. Робота має завершений теоретико-узагальнювальний характер самостійного дослідження, що робить відповідний внесок у розвиток науково-методичних основ професійної підготовки майбутніх учителів хімії.

Структура роботи зумовлена логікою дослідження й складається з вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (222 найменування, з них 95 – іноземною мовою) та 6 додатків загальним обсягом 38 сторінок. Повний обсяг дисертації – 249 сторінок, з яких 180 – основного тексту.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження; визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження; окреслено комплекс методів дослідження; охарактеризовано джерельну базу та територіальні межі дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів; висвітлено апробацію та впровадження основних результатів дослідження; представлено відомості про особистий внесок здобувачки, публікації, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі «Теорія педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю» на основі аналізу психолого-педагогічної та науково-методичної літератури здійснено аналіз проблеми педагогічного

стимулювання учасників освітнього процесу у вітчизняній і зарубіжній педагогічній науці. Визначено сутність понять «педагогічне стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації» та «готовність майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації», обґрунтовано мотиваційно-ціннісну, змістовно-процесуальну, рефлексивно-коригувальну складові готовності майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації, схарактеризовано рівні сформованості готовності майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації за актуалізаційним, діяльнісним та оцінювальним критеріями з відповідними показниками. Здійснено порівняльний аналіз становлення і розвитку теорії навчання хімії в Україні та Китаї.

У другому розділі «Досвід педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю»: доведено, що педагогічна практика є головним стимулом до професійної самореалізації майбутніх учителів хімії; узагальнено досвід педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю; визначено шляхи вдосконалення педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю.

Представлені висновки в кінці кожного розділу достатньо характеризують головне у їх змісті. Загальні висновки логічні та теоретично обґрунтовані, відповідають поставленим завданням і досить повно відображають досягнуті у дослідженні результати, а також указують на перспективність подальших наукових досліджень.

Розміщені у додатках матеріали конкретизують і розширюють зміст дисертації, сприяють повноті сприйняття основного тексту роботи.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту забезпечена представленою предметною областю даного дослідження та використаними основними методами дослідження.

Отже, дисертаційна робота Ісюань Хоу «Педагогічне стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю» відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих працях. Основні результати дослідження Ісюань Хоу відображено в 16 публікаціях (12 одноосібні), з них: 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – в іноземному виданні КНР, 1 стаття – в міжнародній колективній монографії, 2 статті – в міжнародних періодичних збірках наукових праць, 7 тез – у збірках доповідей на науково-практичних конференціях та одні методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка з написання наукових праць (у співавторстві). Зміст, обсяг та кількість друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії і надають авторці право публічного захисту

дисертаційного дослідження.

Порушення академічної доброчесності в науковій роботі дисертантки не виявлено, що підтверджується результатами перевірки рукопису за допомогою програми Unicheck. Визначено, що унікальність тексту складає 92,82%; схожого матеріалу – 7,18%. Зазначені результати перевірки відповідають вимогам університету та Міністерства освіти і науки України до даного виду наукових робіт.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертаційна робота написана українською мовою з використанням наукового стилю мовлення. Робота чітко структурована, матеріал подано у логічній послідовності, що забезпечує легкість і доступність його сприйняття. Аргументація основних положень і висновків є достатньою. Текст дисертації оформлений згідно з чинними вимогами Міністерства освіти і науки України.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

В цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, варто зазначити ряд дискусійних положень у змісті роботи, а також висловити окремі зауваження та побажання:

1. У вступі дисертаційної роботи авторкою визначено низку суперечностей, існування яких і спонукало до пошуку шляхів педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до творчої самореалізації в освітньому процесі в закладах вищої освіти України й Китаю. Однак бажано було б пояснити, чи вдалося дисертантці вплинути на усунення зазначених суперечностей за рахунок результатів дослідної роботи?

2. Зважаючи на суттєву для педагогічної науки наукову новизну і теоретичне значення результатів дисертаційного дослідження, на нашу думку, було б доречно виділити її ще й на рівні «удосконалено». Також складові «визначено поняття «готовність до професійної самореалізації майбутніх учителів хімії»» та «схарактеризовано рівні сформованості готовності майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації (високий, середній, низький) за актуалізаційним, діяльнісним та оцінювальним критеріями з відповідними показниками» віднести до рівня наукової новизни «упередше».

3. Вважаємо вдалим проведений дисертанткою аналіз становлення і розвитку теорії навчання хімії в Китаї та Україні. Однак, на нашу думку, при аналізі розвитку хімічної освіти України доцільно було б розширити географію закладів вищої освіти, а не зосереджуватися в основному на прикладі діяльності кафедри хімії Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Також презентований аналіз став би більш повним, якби містив результати дисертаційного дослідження Лукашової Н.І., яка вивчала проблему становлення і розвитку методики навчання хімії в загальноосвітніх школах України.

4. В якості побажання слід відмітити доцільність додаткової візуалізації змісту дисертаційної роботи для кращого його сприйняття, а саме: у вигляді схеми – складові готовності майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації, що описані на сторінці 49 дисертації; у вигляді таблиці – опис рівнів сформованості готовності майбутніх учителів хімії до професійної

самореалізації, який наведено на сторінках 68-71 рукопису.

5. Позитивно оцінюючи наявність ілюстративного матеріалу, що представлений у додатках, зауважимо: у зазначеній частині дисертаційної роботи з метою більш детального ознайомлення наукової спільноти з практичними аспектами реалізації проблеми педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації в освітньому процесі закладів вищої освіти Китаю доцільно було б розмістити опис змісту підручника «Теорія навчання хімії» та програми навчальної дисципліни «Хімічна педагогіка», а також навести приклади вправ, які, як вказано у рукописі роботи, виконують роль педагогічного стимулювання.

Висловлені зауваження та побажання не знижують наукової і практичної цінності й загальної позитивної оцінки рецензованої дисертаційної роботи, якій притаманні оригінальність, високий теоретичний рівень глибокий аналіз наукових підходів педагогічного стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Враховуючи актуальність досліджуваної проблеми, наукову новизну положень дисертації, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, їх теоретичну і практичну значущість, вважаємо, що дисертаційне дослідження «Педагогічне стимулювання майбутніх учителів хімії до професійної самореалізації у освітньому процесі в закладах вищої освіти України і Китаю» є актуальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням та відповідає вимогам пунктів 6, 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022) та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року (із змінами, внесеними згідно з Наказу Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а його авторка Ісюань ХОУ заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
декан природничо-географічного факультету
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

29 листопада 2023 року



Засвідчую
Початковий відділ кадрів

29.11.2023



Олег БЛАЖКО

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ІТТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №05/02/02-1424 від 05.04.2016;
Цілісність даних: не порушена;



Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: БЛАЖКО ОЛЕГ АНАТОЛІЙОВИЧ 2868606174;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2868606174;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 5E984D526F82F38F0400000067662F01BA009104;
Видавець кваліфікованого сертифіката: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК";
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 14:05 29.11.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 14:05 29.11.2023;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для даних від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)